

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

11

KUR'AN'I DUVARLARDAN KALPLERİMİZE İNDİRELİM	13
BESMELE HAYIRLI EBEVEYNLİĞİN BAŞIDIR	16
İNSAN İNŞASINDA KUR'ANÎ METOT	22
HER ÇOCUK BİR KİTAPTIR	29
FITRAT KİTABI NASIL OKUNUR?	32
SEN KENDİNİ BİLMEZSEN BU NİCE OKUMAKTIR?	35
EBEVEYNLİĞİN ZORLU YOLLARI	40
BİLGİLİ ANNE Mİ, BİLGE ANNE Mİ?	45
ANNE-BABALIĞIN KIBLESİ NERESİ?	49
HANGİ EKOLÜN EBEVEYNİSİNİZ?	53
DİĞERKÂM ÇOCUKLAR YETİŞTİRMEK	57
KALP Mİ DÜŞÜNÜR, BEYİN Mİ?	61
BENİM ÇOCUĞUM SENİN ÇOCUĞUNU GEÇER.....	67
ANNE-BABALARA İLAHİ ÇAĞRI: YAVAŞLAYIN!.....	71
ÇOCUK ANNESİNDEN "GÜVEN" YUDUMLAR	74
EBEVEYNLERE NEBEVİ REÇETE: ÖFKELENMEYİN!	79
YÜKSEK SESLİ ANNE-BABALIK.....	87
İNSANLIĞI KEMİREN HAZ CANAVARI	92
AZ YİYEN ÇOCUK MAKBULDÜR	97
ÇOCUK DÜNYASININ ANAHTARI: OYUN	104
BIRAKIN ÇOCUĞUNUZ AĞLASIN.....	109
ÇOCUK EĞİTİMİ VE KOKU	113

KARDEŞ KISKANÇLIĞINA KUR'ANÎ BAKIŞ.....	116
CEBİMİZDEKİ ETİKETLER.....	121
EBEVEYN-ÇOCUK ARASINDAKİ SINIR: MAHREMİYET.....	125
ÇOCUĞUNUZA DEĞİL, NEFSİNİZE SABIR GÖSTERİN	131
ÇOCUĞUNUZUN HATALARINI AÇIK ETMEYİN	137
EVLERİN GÜZEL SÜSLERİ	142
ÇOCUK NİMETİNİN FARKINDA MISINIZ?.....	147
ANNE-BABALIK DUA İLE BAŞLAR	153
YALAN GÜVEN DUYGUSUNU YERLE BİR EDER.....	164
ZAMANIN ŞARTLARINA GÖRE EBEVEYN OLMAK.....	169
ROLLERDEN BİR ROL: ANNELİK.....	174
SON AYET, SON SÖZ.....	179

**KİTAPTA GEÇEN
BAZI KELİMELERİN ANLAMLARINI
MERAK EDİYORSAN...**

181

**KAYNAKLARI
MERAK EDİYORSAN...**

188

ÖNSÖZ

Çocuğun seviyesine çıkmak...

Yıllar önce bir dostum “Çocuğun seviyesine inilmez, çıkılır” demişti. Oysa mini minnacık boyları, küçücük elleri ve parmaklarıyla çocuklarımız bizim seviyemizden çok daha aşağıda değil miydi? Hem birer yetişkin olarak bizler görmüş geçirmiş, hayat tecrübesi kazanmıştık. Bu açıdan bile bakıldığında bizim değil, çocuğumuzun bizim seviyemize ulaşması beklenmez miydi?

Sonrasında devam etti:

“Çocuklar ahsen-i takvimdir, duru ve temizdir. Oysa biz yetişkinler büyüdükçe günahla tanışır ve bozulmaya başlarız. İşte bu yüzden çocuklar bizlerden çok daha üsttedir. Ve yine bu yüzden bir çocuğun seviyesine inmek değil bilakis çıkmak gerekir.”

Bu cümle beni o denli etkiledi ki o andan sonra her günümü çocuklarımın seviyesine çıkabilmek için harcadım. Efendimizin (s.a.v.) yağın yağmuru çıplak tenine dokundurması ve “O, Rabbinin yanından geliyor” demesi gibi ben de çıplak ruhumla çocuklarımda arınmaya çalıştım.

Bu arınma süreci bazen acıtsa hatta kabuk tutmuş yaralarımı kanatsa da işin sonunda iyileşen bir öykü armağan etti bana. Çocukla çocuk olmayı başardıkça kendi çocukluğumun acıtan yaraları bir bir iyileşverdi.

İşte bu dönemde Kur’an-ı Kerim’in şifa pınarı ayetleri kılavuzluk etti anneliğime... Nasıl bir anne olmalıyım, kendi fitratımı

nasıl hatırlamalıyım ve çocuğumun yaratılış mayasını nasıl kucaklamalıyım sorularının cevabını ism-i Rab aynasından ayet ayet solumaya başladım.

Kur'an'ın sayfalarında okumayı, sabretmeyi, şükretmeyi öğrendim.

Çocuğumu bana emanet edenin cümleleriyle, hakkıyla emanetçilik yapma duasının peşinden gitmeye çalıştım. Ayet ayet to-murcuklanan her bir cevap, başka bir sorunun taliplisi kıldı beni.

Bu öyle bir öğrencilikti ki öğreten Rabbin bizatihi kendisiydi.

Bu öyle bir öğrencilikti ki Hz. Âdem'e kelimeyi öğreten Kudret (c.c.) biz kullarını kendine muhatap seçmişti.

İşte böylesi kutlu bir serüvenin ete kemiğe bürünmüş hâlini sunuyorum sizlere. Kur'an'ın benim annelik seyrime fısıldadıklarını ben de usulca sizlere fısıldıyorum. Bir tefsir ya da uygulama kitabı ortaya koymak değil ayetlerin fitrata açılan kapılarını birer birer tıklatmak niyetini kuşanıyorum.

Umuyorum ki bu fısıltılar sizlerin de annelik yolculuğunuza, vahyi rehber kılmanın adımları olsun. Bu kitapla başlayan annelik serüveniniz, Kur'an'ın satırlarına değerek yolunu bulsun.

Hatice Kübra Tongar

Ocak 2015

KUR'AN'I DUVARLARDAN KALPLERİMİZE İNDİRELİM

*“Onlar bütün sözleri dinlerler;
sözün en güzeline tabi olurlar.”
(Zümer Suresi, 18)*

Yıllar önce ziyaret ettiğim bir arkadaşım, evindeki bir düzenlemeyle önemli bir hayat dersi verdi bana...

Evin hemen giriş koridorunda, altın yaldızlı bir rahle üzerine itinayla yerleştirilmiş Kur'an-ı Kerim dikkatimi çekti. Kur'an açıldı. Eve giren de çıkan da Kur'an-ı Kerim'in önünden geçiyordu. Merak edip sorduğumda, bir dekorasyon fikri olarak yorumladığım için beni utandıran şu cümleler döküldü arkadaşımın dudaklarından:

“Evimizin bir kuralıdır; eve giren de çıkan da Kur'an'dan bir ayet okur. Önce metnini, sonra mealini okuyup tefekkür eder. Kur'an bu yüzden bizim evde hiç kapanmaz.”

Arkadaşımın bu cümleleri, benim için bir hidayet kapısı aralar-ken zihnimde onlarca farkındalık nurunun ışıdığını da hissettirdi.

Öyle ya, bu duruş çok önemli bir sahabi duruşu değil miydi?

Kur'an'ın seksene yakın suresini bizzat Efendimizin (s.a.v.) ağzından duyarak ezberleyip öğrenen, Kâbe'de Kur'an'ı yüksek sesle okuduğu için Kureyşli nasipsizlerin saldırısına uğrayan ve gerek Peygamber-i Zîşan döneminde, gerek sonrasında Müslümanlara Kur'an'ı doğru okumayı öğreten Abdullah b. Mesut'un bizlere bıraktığı miras değil miydi bu?

“Kur’an’ı her zaman açıp okuyabileceğiniz bir yerde bulundurun. Ta ki büyükler okuyup ders alsınlar, küçükler de öğrensinler.”

Lakin günümüzde Abdullah b. Mesut’un bu önemli vasiyetinin yerini, Kur’an’ı âdeta bir süs eşyası gibi “duvarlarınıza asın” algısı almıştı sanki. Evimizin en ulaşılabilir kısımlarını süs eşyaları ve teknolojik aletler kuşatadursun; Kur’an’ın bahtına çeyiz sandıklarına hapsolmek düşmüştü. En süslü heybelerde çeyizlere, yatak odalarının duvarlarına ya da kütüphanelerin en üst raflarına konulan bir kitaptır artık Kur’an-ı Kerim...

Hâl böyle olunca, Kur’an’ı okuma niyetlerimizin de kıblesi şaşmaya başlar. Büyükler, Kur’an okumak için Ramazan’ı, perşembe ve cuma günlerini ya da cenazeleri beklerken; küçüklerin kaderine de yaz tatillerine ve camilere hapsolmuş bir Kur’an algısı düşer. Hayatını “Kur’an’ca yaşasın” duasının yerini, “Ardımızdan bir okuyanımız olsun” temennisi alır.

Bu yüzdendir ki *anlamama* üzerine inşa edilir Kur’an okumalarımız... Hiçbir insan, hiçbir kitabı anlamamak için okumazken Rabbinin kelamı olan *hayat kitabını* anlamadan okumayı yeterli görür.

Konu *çocuk terbiyesi* olunca da Kur’an’a bakış açımız ne yazık ki değişiklik göstermez. Kur’an’ın çocuğa dair neler fısıldadığına sağır kalırız pek çoğumuz. Rabbimizin yarattığı, farklı fitratlarla boyadığı ve emanetçiliğimize bıraktığı evlatlarımızın fitrat programını, yine o fitratı yazan kudretin kaleminden okumaktan geri dururuz. Başka başka uzmanların, çoğu zaman birbiriyle çelişen sözlerini kanun saymayı maharet bilirken, asıl kanunu yok saydığımızın farkına bile varmayız.

Oysa diğer her rolümüz için olduğu gibi hakkıyla ebeveynlik yapabilmek için de Kur’an’a ihtiyaç duyarız. Bilinmezliklerle dolu hayat yolunda kaybolmamak için Rabbimizin rehberliğine gereksiniriz.

Zira Allah (c.c.) bizlere Mülk Suresi'nde “*Yaratan yarattığını bilmez mi?*”¹ diye seslenir. Gerçekten de insan Rabbinin çağrısına uyup *akıl etse*, varacağı menzilin Kur'an'dan başka bir yer olması mümkün değildir. Nitekim en basit bir ev aleti alındığında bile ilk olarak kullanma kılavuzuna bakarız. Bir şeyi en iyi bilen, o şeyi yapan kişi olması gerçeği apaçık dururken; pek çoğumuz insanı yaratan ve onu anne-babasına emanet bırakan Kudret'in cümlelerine yabancı kalırız.

Bu yüzdendir ki günümüz tablosunda –*ne yazık ki*– yitip giden bir gençliğe dair haberler okuruz. Daha çocuk denebilecek yaşlarda depresyona giren, kötü alışkanlıklar edinen, hatta başkalarının canına kastedebilen evlatlarımız olduğuna dehşetengiz gözlerle nazar ederiz.

Son çare olarak kapılarını çaldığımız uzmanların cümleleri de ancak Kur'an'a uyduğu oranda derdimize çare olabilir oysa... Lakin pek çoğumuz bu gerçeği göz ardı edip; güneşte aydınlanmak varken asıl membaı görmezden gelip mum ışığına methiyeler dizeriz.

Gelin bugün bizim için Kur'an'ı duvardan kalplerimize indirme günü olsun!

Bugün, ona saygımızı duvarımıza asarak değil anlamaya çalışarak gösterdiğimiz bir hayat için şeytanın tozlu vesveselerini üzerimizden silkelediğimiz günün adı olsun.

Kur'an her anımızda, her darda kaldığımızda, her sorumlumuzda danıştığımız *hayat kitabımız* olsun.

Gelin bugün, çocuğumuzun fitrat sırlarını kelimayla bize fısıldayan Rabbe iltica günümüz olsun...

Ne dersiniz?

1 Mülk Suresi, 14.

BESMELE HAYIRLI EBEVEYNLİĞİN BAŞIDIR

*“Mektup Süleyman’dandır, Rahman ve Rabim
olan Allah’ın adıyla (başlamakta)dır.”
(Neml Suresi, 30)*

Akıbetinin hayır olması dilenen her işe “besmele” ile başlanır. Zira besmele kâinat kitabının anahtarıdır. Levh-i Mahfuz’da kalemın yazdığı ilk şeydir. Hazreti Âdem’e ilk inen ayet, yine “besmele”dir.

Besmelenin harflerinde saklı anlamı, okumaya başladığınızda Rabbinizin sizden beklediği kulluk temeliyle karşı karşıya gelirsiniz. Acizliğinizle yüzleşir, yaratılan her zerrenin Allah’ın iradesi içerisinde olageldiğinin farkına varırsınız. Çünkü “Bismillahirrahmanirrahim” demek; “Her işin yapanı, faili ve hâkimi yüce Mevla’dır” demektir. Her şeyin Allah’ın adıyla olduğunun ve ancak O’nun adıyla başladığında hayır üzere olabileceğinin yegâne işaretidir.

İnsan, ancak böylesi bir bilinçle Rabbine muhatap olabilir. Ancak bu idrakle kulluğunu yaşayıp, eşref-i mahlûkat makamına yükselebilir. Zira kulluğun özü acizliktir. Kulun Rabbine niyazı, duası, ilticası hep acizliğini kabul ve itiraf ettiği nispette makbul ve geçerlidir.

Çünkü aciziyetin itirafı, insanı kibirden muhafaza eder. “Ben yaptım” haddi aşmışlığından korur. Kibirse, iblisi “şeytan” yapan günahın ta kendisidir.

Yüce Allah, kibrin her türlüünü Kur'an-ı Kerim'de defaatle lanetlemiştir. “*Ve meleklere ‘Âdem’e secde edin’ dedik. İblis hariç (hepsi) secde ettiler. O ise, diretti ve kibirlendi, (böylece) kâfirlerden oldu*”² buyurarak, kibrin şeytandan olduğunu belirtmiş ve nefsin kibir tohumlarına karşı kulunu tekrar tekrar uyarmıştır.

Çünkü kibir; gözü kör, kulağı sağır, kalbi taş edendir. Vahyin, münafıklara ve müşriklere yakıştırdığı “*gözü olup görmemek, kulağı olup duymamak, kalbi olup hissetmemek*” tanımlarına insanı muhaptap kılandır. Zira insan “Ben” dedikçe, özünden uzaklaşır ve kendini yoktan var eden Rabbini unutmaya başlar.

İşte bu yüzden kâinat terazisi “bismillah” ayarı ile dengede durur. Her insan, insanlığını gereği gibi yaşayabilmek için besmeleye ihtiyaç duyar.

Kul “*Bismillah*” der, Rabbi kulunun niyazına “*Ol!*” nidasıyla karşılık verir. Kulu için tüm kâinatı seferber eder. Nasıl ki acizliğin had safhasında bulunan minnacık bir bebeğe annesini ve babasını hizmete koşturuyorsa, aciz kulunun niyazı karşısında da tüm kâinatı hizmetçi kılar.

Günümüz anne-babalarının en önemli eksiği de bu noktada ortaya çıkar. Ebeveynliği “bismillah” üzerine inşa etmemek, çocuk terbiyesini kendinden bilerek şeytanın kibir tohumlarına yenik düşmeye sebep olur. “Onu ben doğurdum, ben büyüttüm, ben eğittim” cümleleriyle kalbin kiblesini ters tarafa yöneltir.

Oysa hiçbir anne-baba çocuğunu iradi olarak büyütemez. Çocuğunun büyümesi için gerekli şartları kendi başına var edemez.

Zira insanın halk edildiği ilk andan itibaren gözle görülmeyen hücreleri bir araya getiren de, bir damla suyu ete-kemiğe büründürüp insan eden de, ihtiyacı olanı ihtiyacı olduğu oranda ona yetiştiren de insanın kendisi değildir. Yine doğduğunda hareket bile edemeyen bir bebeği yürüten, koşturan, zıplatan da zamanı

2 Bakara Suresi, 34.

geldiğinde konuşuran, şarkılar söyleten, okullara gidecek dimağı sunan da yüce Yaratıcı'nın bizatihi kendi Zat'ından başkası değildir.

Bu bağlamda hiçbir anne-baba “Çocuğuma konuşmayı, yürümeyi ben öğrettim” diyemez. Çünkü zaten kendisi öğretmez. Hiçbir ebeveyn çocuğunun konuşma seyrinde “Bak yavrum, konuşmak için dilini şuraya koyacaksın, sesleri böyle çıkaracaksın” gibi bir ders vermez. Zira bütün bu insani yetiler, Rabb-i Rahim tarafından çocuğun kodlarına zaten yazılmıştır. Zamanı gelince dil de dudak da nasıl konuşacağını bilir ve uygular.

Yine bir annenin “sütüm çok” diye böbürlenmesi ya da sütü az olanın kendini eksik hissetmesi nefsendendir. Bağrından Rezzak esmasıyla fişkırان sütü, kendinden bilmesindedir. Bazen de denir ki: “Ben doğru gıdalar yediğim için sütüm çoğaldı...” Doğru beslenmenin, “Allah'ım, yavrumun rızkıma bereket ve kalite kat!” duası olduğu aşikârdır ve fakat süt çokluğunu yenilen gıdalara bağlamak yanlıştır. Zira Afrika'nın gıda açısından en mahrum bölgelerindeki annenin göğsünden süt akıtan Allah, rızkın tek kaynağı ve teminatçısıdır.³

Zaten kendi varlığını bile bir saniyeden diğer saniyeye taşıma iradesi gösteremeyen insanın, çocuğu için her şeyi yapabileceğini iddia etmesi akla yatkın olmaktan çok uzak bir yerdedir.

İşte bu yüzden anne-babalığın ilk şartı, “**Bismillah**” demektir.

“Ben yapamam, Rabbim yapar” gerçeğine boyun eğmektir.

“Ben değil, Rabbim terbiye edicidir” düsturunun gereğini yerine getirmektir. Eğer hatalı bir şey varsa nefsenden, doğru olan her şeyi Allah'tan bilmektir. Diğer bütün rollerde olduğu gibi çocuk eğitiminde de ne kadar aciz olduğunu bilmek ve bu acizliği Rab-bine itiraf etmektir.

3 “Yeryüzünde hareket eden hiçbir canlı yoktur ki, onun rızkı Allah'a ait olmasın.” (Hud Suresi, 6)

Acizliği kabul etmenin, anne-çocuk ilişkisine bakan iyileştirici bir etkisi de vardır. Zira özellikle ilk çocukluk ve ergenlik yıllarında aile içi iletişimi zedeleyen temel problem *ego savaşılarıdır*.

Pek çok anne “Benim sözümü nasıl dinlemez, bana nasıl karşı gelir?” gibi cümleler sarf ederken; aslında kibir deryasına açılan bir geminin yolcusu olduklarını fark edemezler. Oysa hayat planında “*sırf o istedi diye*” yapılması gereken her şey yalnızca Allah’a mahsustur. Bu yüzden bu tarz bir yaklaşım kişinin kibrini beslemekten öteye geçen sonuçlar doğurmayacaktır.

Bu zihnî duruşun, davranışa bakan boyutunda güzeller güzeli Peygamberimizin bir hadisi çıkar karşımıza. Tüm hareketleriyle *insan* olmanın bizatihi örneği olan yüce Nebi, terbiyenin Rab’den geldiğini “*Beni Rabbim terbiye etti ve terbiyemi ne güzel yaptı*”⁴ buyurarak nazara vermiştir. Zira insanın en büyük terbiye edicisi Rabbinden başkası değildir.

Kur’an-ı Kerim’in nüzul sırasına göre ilk ayetleri olan “*Yaratan Rabbinin adıyla oku*”⁵ ayet-i celilesinde, Allah “**Rab**” esmasıyla kuluna seslenir, terbiye ediciliğini nazara verir. Aynı esmâ-ı ilahiyeyi diziliş sırasının ilk suresi olan Fatiha Suresi’nde de görürüz. Fatiha, “*Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah’adır*”⁶ diye başlar ve yine Rab esmasının yumuşak dokunuşuyla insanı kucaklar.

Anne-babanın çocuğun terbiye ediciliğine soyunması, Rabbinin alanına müdahale etmesidir. Bu müdahale pek çok imtihanı beraberinde getireceği gibi insan eliyle yapılan her şey gibi eksik ve kusurlu olacaktır. Çocukta, Rabbinden yansımak için bekleyen “*ism-i Rab*” tecellisinin önünü kesecektir. Rabbiyle arasında perde olacaktır. Ayrıca bu denli kendini aşan bir göreve soyunmak, anne-babayı yoran ve hasta eden kapıları da peşi sıra aralamaya başlayacaktır.

4 Süyûtî, *Câmiu’s-Sağîr*, 1:12.

5 Alak Suresi, 1.

6 Fatiha Suresi, 1.

“Çocuğumu ben terbiye ediyorum” diyen bir anne, evladının en ufak probleminde kendini suçlayacak, “Neyi yanlış yaptım?” vesvesesinin altında debelenip duracaktır. Ya da kibrine yenik düşüp suçu yavrusunda bulacak, kendi “Rablik” iddiasının yükünü, onun minnacık omuzlarına yüklemiş olacaktır.

Tabii terbiyenin Allah’tan gelmesi demek, anne-baba hiçbir şey yapmayacak demek değildir. Tam aksine elinden geldiğinin en iyisini yapma gayretini hiç bırakmamak ama sonucunu Allah’tan bilerek razı olmak demektir. Çocuğunun sahibi olmak iddiasından çıkıp, şahitliğin şükrünü yaşamak demektir.

Çünkü çocuğunun kendi dışında bir sahibinin olduğuna iman etmiş *–yani bismillah demiş–* bir anne, Rabbinin yarattığı hiçbir şeyi başıboş bırakmayacağını bilmenin huzurunu yaşar. Çocuğunu gereksiz yere adam etmeye çalışmaz. Abdulmuttalib gibi “*Kâbe’nin sahibi onu korur*” noktasında durarak, evladındaki ism-i Rab tecellilerini sükûnetle seyreder. Tertemiz fitratın, yolunu bulan bir nehir gibi yatağında kıvrılışına şükür şerbetleri içerek şahitlik eder.

Bismillah diyen Allah’ın adını alır...

Bediüzzaman Said Nursî, müellifi olduğu Risale-i Nur’un ilk sözünde “besmele”nin anlamından bahseder. “Bismillah” demeyi, Allah’ın adını almak olarak ifade eder. Dünyanın bütün sıkıntıları, tehlikeleri, dertleri karşısında kulun kendi başına olmasının onu dilenci kılacağına, zelil edeceğine dikkat çeker. Oysa tüm kâinatın sahibi olan Allah’ın adıyla adım atmak, O’nun (c.c.) himayesine girmek demektir. Ve ancak bu himaye insanı korktuklarından emin kılabilecektir.

Bu bakış açısının çocuk terbiyesine bakan boyutunda, anne-babalar için büyük bir kolaylık vardır. Hiçbir ebeveynin *–hatta uzmanların bile–* çocuğun her bir problemi için verilecek doğru

cevapları yoktur. Zira her çocuk farklı bir dünyadır ve aynı terbiye metoduyla, aynı çözümlerle çocukların ruhlarına ulaşamaz.

Peki, insan adedince farklı fitratı kucaklayacak bir terbiye metodu nasıl mümkün olacaktır?

İşte bu noktada karşımıza yine “*besmele*” hazinesi çıkar.

Anne-baba, çocuğunun problemlili zamanlarında da sair eğitim dönemlerinde de “Bismillah” diyerek davranışlarda bulunursa Allah’ın terbiyesini dilemiş olur. “*Çocuğumun bu döneminde Rab-bim nasıl davranmamı isterdi?*” sorusunun peşine düşmüş olur. Bu hassasiyetle başlanmış bir terbiye, davranış bazında yanlışlıklar içerse bile niyetin halisane oluşu sebebiyle çocukta müspet tesirler ortaya çıkarır. Zira anne “Bismillah” diyerek aradan çekilmiş, çocuğunun terbiyesini Rabbine emanet etmiştir.

Zaten kâinattaki her zerre “Bismillah” diyerek görevini ifa eder. Küçücük tohumların kocaman ağaçları taşıyabilmesi, incecik suyun sert kayaları delebilmesi, cılız fidanların taşları delip boy vermesi hep bismillah sırrıyla mümkün olur.

Yine minnacık bir bebek “Bismillah” der, annesinin bağrından süt ırmakları emer. Zira hiçbir anne kendi kudreti ve iradesiyle süt imal edemez.

İşte bu noktada zihnen, kalben ve dil ile “*Bismillah*” demek, anne-babalığın en temel parolası olmalıdır. Her ebeveyn “Bismillah” diyerek, frekansını Rabbiyle uyumlu kılmalıdır. Bu farkındalık hem kulun Allah’la kurduğu iletişime hem ebeveynliğe bakan boyutunda evlâdın hayat yolculuğuna hayır ve bereket katacaktır. “*Bismillah*” diyen anne-babalar, çocuklarının her döneminde Rablerinin rahmet tecellilerine hayranlıkla şahit olacaktır.

İNSAN İNŞASINDA KUR'ANÎ METOT

*“Şüphesiz Kur'an'da inanan bir kavim için
bir rahmet ve bir öğüt vardır.”
(Ankebut Suresi, 51)*

Kur'an, bir insan inşa etme kitabıdır. Kur'an-ı Kerim'deki bütün emirler, nehiyeler, öğütler ve misaller, insanı kâmil seviyeye çıkarabilecek sınırları çizerler. “Cahiliye” adını almış bir toplumun insanından, güzeller güzeli Peygamberimizin (s.a.v.) tabiriyle, “gökteki yıldızlar” makamına gelebilmiş “insan-ı kâmil” portresini resmederler.

Bu nedenle Kur'an'daki hiçbir cümle, hiçbir kelime hatta hiçbir harf gelişigüzel seçilmiş değildir. Aynen kâinatta olduğu gibi Kur'an'ın satırlarında da tesadüfe yer yoktur. Bilakis her kelimenin bir hikmeti, insanın üzerinde tefekkür etmesi gerekli olan bir mahiyeti vardır. Her bir ayet; geliş şekli, sırası ve sebepleriyle insana büyük öğütler sunmaktadır. Zira bulunduğu yere itinayla Hakîm olan Rab tarafından yerleştirilmiştir. Ve Allah (c.c.), mucize hükmündeki kelimini, insanın ihtiyacı olan mahiyette ve dozajda verilmiş bir ilaç tesirinde halk etmiştir.

Yasin Suresi'nde yüce Mevla, Kur'an'ı “el-Kur'ani'l-Hakîm”⁷ olarak ifade eder. “O, Hakîm olan Rabbin sonsuz hikmetlerle örülmüş

7 Yasin Suresi, 2.

kitabıdır” der. Onda asla boş bir söz olmadığına dikkat çeker. 1400 küsur yıl öncesinde indirilmiş olmasına rağmen, her harfinin asırlardır tam anlamıyla bilinmeyen sayısız hikmetler üzere bina edildiğini fark etmemizi ister.

Yine, sonsuz hikmetler yüklü Kur’an-ı Azimmüşşan’ın satırlarında boş bir söz olmadığı gibi rastgele bir sıralama da bulunmamaktadır. Bakıldığında, belli ifadelerin her daim başka ifadeleri takip ettiği görülmektedir. Mesela; “*ellezîne âmenû ve amilû’s-sâlihâti*” kalıbı her zaman bu sırayla gelir. Önce imanı sonra salih ameli nazara verir. Tam tersi noktada, salih amelin öncelendiği bir ayet Kur’an’ın satırlarında asla bulunmaz. Zira imansız bir amel “amel-i salih” sayılmayacaktır.

Bunun gibi pek çok örnek, Kur’an’ın kendi içindeki tutarlılığını gözler önüne sererken aynı zamanda akleden kalpler için de yol gösterici olmaktadır.

Bu bağlamda bakıldığında, Kur’an’ın nüzul sırası, insanın Rabbi tarafından eğitim sistematigi adına büyük önem taşır. Zira “cahil” olan insanı “kâmil” yapan terbiye şekli, ayetlerin nüzul sırasını takip ettiğimizde açıkça ortaya çıkmaktadır.

Vahyolunan ilk ayetler Alak Suresi’nin ilk beş ayetidir. Bu ayetlerde yüce Mevla mealen;

“Yaratan Rabbinin adıyla oku!

O, insanı bir alekadan (embriyodan) yarattı.

Oku! İnsana bilmediklerini öğreten, kalemle yazmayı talim ettiren Rabbin, en büyük kerem sahibidir” buyurmaktadır.

Bu beş ayet, insanla buluşan ilk emirlerdir. İnsanın değişim yolculuğunun ilk adımını işaret eden kılavuz cümlelerdir.

Bu cümlelerde Allah, insana okumayı emreder. Kâmil insan olmanın ilk şartını kâinat okumalarına, yani farkında olmaya bağlar. Zira okumak, görmeyi gerektirir. Ancak gören insan okuyabilecek, okudukça farkındalığını arttırabilecektir.

İnsana “Oku” diyen yüce Zat (c.c.), ayetin devamında nasıl bir okuma yapması gerektiğini de bildirir. Bu öyle bir okuma olmalıdır ki okunan her bir cümle, yaratan Rabbin adıyla olmalı ve her cümlenin yolu Rabb-i Rahim’e ulaşmalıdır. Çünkü okunanın mahiyeti, ancak ve ancak Yaratıcı’sının adıyla açığa çıkacaktır.

Sonrasında inen ayetler, Müzzemmil Suresi’nin ilk on bir aye-tidir. Kâinatı okumayı emreden Rab, bu ayetlerle –ikinci adım ola-rak– kulunu kalben ve ruhen donanımlı hâle getirmektedir. Me-alen; “*Ey örtüsüne bürünen! Gecenin yarısında, istersen biraz sonra, istersen biraz önce bir müddet için kalk ve ağır ağır Kur’an oku. Doğru-su Biz, sana, taşınması ağır bir söz vahyedeceğiz*” buyurarak, ayetlerin ineceği ruhun ve kalbin hazırlığını temin etmektedir. Zira tebliğ edebilmenin ön şartı, bizzat yaşayarak hayatına geçirmektir. Ve öğüt veren olabilmek, öncesinde öğüdü yaşayan olmakla müm-kün olacaktır.

Sonrasında, gök kubbenin kapıları Müddessir Suresi’nin ilk yedi ayeti için açılır. Bu ayetlerle, o döneme kadar gizli tutulan İslam açığa çıkmakta, Efendimiz (s.a.v.) açıktan tebliğ etmeye baş-lamaktadır.

Bu ilahi emirler bize gösterir ki terbiyenin ilk üç adımı; *doğru bakış açısı, donanımlı bir örneklik ve sonrasında öğüt vermek* olarak sıralanmalıdır. Zira ayetlerin insanı terbiye eden nüzul sırası, bu-günün pedagoji biliminin çocuk terbiyesi için önerdiği eğitim me-toduna da ayna tutmaktadır.

Çocuk terbiyesinde de ilk adım; **okumaktır**.

Kendine emanet edilmiş, Rabbi tarafından yazılmış fitrat prog-ramını okumak, yani çocuğun fitratını keşfe çıkmaktır.

Okumak, dikkat gerektiren ve anlama niyeti içeren bir eylem-dir. Hiç kimse bir kitabı anlamamak, yazılanı değiştirmek ya da yazarı eleştirmek için okumaz. Tam aksine okuyuculuk makamı, yazarın verdiği bilgileri öğrenme makamıdır.

Öğretmenlik değil, öğrencilik sanattır.

Zira ancak okuyan öğrenir. Öğrenirken güzelleşir. Okuduğunun satırlarına bakarak, yazarın varlığını tasdik etmiş olur. Kitaba duyduğu hayranlık, yazarla ünsiyet kurmasını sağlar. Bir yazarı seven ve ona değer veren kişi, onun yazdığı kitabı gözü gibi koruyacak, kitaba hak ettiği muameleyi yapabilecektir.

İşte bu nedenle anne-baba olmak “okumayı” gerektirir. Çocuğunu okumayı başarabilen ebeveynler hem çocuğunun fitrat programını zedelememiş hem de bu fitratı ona veren yüce Mevla’ya ünsiyetlerini arttırmış olacaktır.

Okuduktan sonra okuduğunu hayata geçirmek icap eder. Zira yüce Mevla’nın eğitim metodunda ikinci adım; **yaşamaktır**. Bu nedenle Allah, Efendimize (s.a.v.), Kur’an’ı anlatmadan önce onu okumasını ve yaşamasını emreder. Geceler boyu süren Kur’an talimlerini farz kılar. Bu yolla öğreteceği gerçeği özümsemesini ve içselleştirmesini sağlar.

Çocuk terbiyesinde de öğretebilmenin yolu anlatmaktan değil, yaşamaktan geçer. Önce, anne-baba çocuğunu okur, onun fitrat programını keşfeder. Sonra, çocuğuna katmak istediği olumlu hasletlerin anlatıcısı değil, yaşayıcısı olur. Öğütlerini “kal” diliyle değil, “hâl” diliyle vermeye başlar.

Zira yaşamayan, hakkıyla anlatamaz. Anlatsa bile anlattıkları muhababında bir etki uyandırmaz.

Hiç kitap okumayan, televizyon başından kalkmayan bir anne-babanın çocuğuna ödev yaptıramaması, onu bilgisayarın başından kaldıramaması bu yüzdendir. Anne-baba farkında olmasa bile çocuğuna bu türlü bağımlılıklar geliştirmesi adına örneklik teşkil etmektedir. Ne zaman ki ebeveynler televizyonu kapatıp kitap okumaya başlarlar, çocuk da –hiçbir söze gerek kalmadan– kitapların dünyasına merak duymaya başlamış olur.

Çocuk gelişim evrelerini incelediğimizde, bu eğitim metodunun ne denli önemli olduğunu bir kez daha fark ederiz. Zira kişiliğimizin ve karakterimizin büyük oranda şekillendiği iki-yedi yaş arasında çocuğa tesir eden tek yöntemin “*örnek olmak*” olduğunu görürüz.

Örneğin; bu yaş grubundaki bir çocuğa, “Her akşam yatarken dişlerini fırçalamamı istiyorum” demek ve bu konuda sürekli ikaz ederek baskı oluşturmak yerine; annenin her akşam belli bir saatte lavaboya gidip dişlerini fırçalaması, çocuğa bu alışkanlığı kazandırmak için çok daha etkili olacaktır.

Bunun gibi bir anne, evin içinde rahatlıkla yalan söylüyor ama başkalarının yanında gerçek yüzünü gizliyorsa bu annenin yanında yetişen çocuk da bu davranışı kendisine karakter edinecektir. Ya da hayatta en güvendiği varlık olan annesinin yalan söyleyişini, gıybet edişini endişeyle izleyecek; başkalarının da kendisi hakkında böylesi bir tutum içinde bulunabileceğini düşünerek sosyal fobi geliştirecektir. Her iki durumda da anne çocuğu için kötü örnek olmuş olacaktır.

Yedi-on dört yaş dönemi, çocuğu ise yavaş yavaş somut algıdan soyut algıya doğru bir geçiş yaşar. Soyut kavramlar olan ahlak, değerler, erdemler onun için bir anlam ifade etmeye başlar. Bu nedenle, toplum tarafından da desteklenen bu güzel hasletleri kazanma dürtüsüyle donanır. Bu istek onu rol modellere yöneltir. Kendini yanında iyi hissettiği, onu kırmayan, incitmeyen, örnek teşkil edebilen kişileri kendine model alır. Bu süreç, öğütlerin etkili olduğu çağı da beraberinde getirmiş olur.

Hayatının ilk yıllarında onun fitratını okuyup koruyan, sonrasında olumlu hâlleriyle ona güzelce örnek olan anne-babasının öğütleri –yani sözleri– çocuk için çok değerlidir. Zira Kur’anî eğitimde üçüncü aşama olan **tebliğ dönemi** artık başlamıştır.

Bu dönemin başladığını her anne-baba çocuğunun bitmek bilmeyen sorularından anlayacaktır. Zira ilk yıllarında hayatı anne-babasının davranışlarından gözlemlemiş bir çocuk, yedi yaşına geldiğinde sorular sormaya başlayacak, gözlemlediklerini cümlelerle de tasdik etmek isteyecektir. Bu yaşa kadar çok tesiri olmayan anne-baba öğütlerinin, bu yaş eşiğinden sonra çocuğun dünyasını inşa eden bir etkisi olduğu gözlemlenecektir.

Soruların ilki, yaratılışa, ölüme, Yaratıcı'ya dair *varoluş* sorularıdır. İnsan fıtratı, ilk olarak özünü merak edecektir. Bu nedenle bu yaş çocukları anne-babalarına; melekların kanatları olup olmadığı, Allah'ın kime benzediği, ölenlerin nereye gittiği gibi sorular sormaya başlarlar. Bu sorularla birlikte, geliştirmeye çalıştığı hayat inşasının son demleri olan çimentoyu dökmektedirler. Bir süre sonra dökülen çimento donup kalacak, çocuk öğrendikleriyle bir karakter yapısı inşa etmiş olacaktır.

Bu noktada Kur'anî gerçeklerin pedagojiye bakan boyutunda görürüz ki ergenliğe kadar olan süreçte çocuk eğitimi, çocuğun yaş dönemlerine has gereklilikler içerir.

Sıfır-iki yaş arası, "oku" ayet-i celilesinin bir yansıması hükümünde olan "*fitrat okuma*" dönemi;

İki-yedi yaş arası, Efendimizin (s.a.v.) anlatmasını değil yaşamasını emreden "*örnek olma*" dönemi;

Yedi-on dört yaş arası, tebliğ vazifesinin emredildiği "*öğüt verme*" dönemidir.

Bu dönemleri bilmek, gereklerini yerine getirebilmek adına anne-babalara büyük kolaylık sağlayacaktır. Dönemin gereğini bilen bir anne, bir yaşındaki çocuğuna sınırlar çizmeye çalışmayacak, dört yaşındaki çocuğu yalan söylediğinde hatayı kendi örneğinde arayacak, yedi yaşındaki çocuğunun sorduğu sorulara doğru cümlelerle mukabelede bulunacaktır. Her sürecin içerdiği problemleri, yine kendi yaş dönemi içerisinde değerlendirerek çözüme ulaşacaktır.

Bu noktada cümlelerimizin başında naklettiğimiz kelimeleri tekrar edersek; Kur'an, bir insan inşa etme kitabıdır. Ve bu ilahi kitabın satırlarında çocuk terbiyesi için gerekli bütün bilgiler, sistemler ve davranış kalıpları ziyadesiyle mevcuttur. Maharet; vahye muhatap olabilen bir kalp, doğruyu düşünebilen bir akıl ve aciziyeti haykıran bir niyetle Rabb-i Rahim'in kapısını tıklatmaktır. Sonrası zaten kendiliğinden şekil alacak, kendi yolunu doğal seyri içinde kolaylıkla bulacaktır.